

ד.א.ל.ז.ז.ר

עלון לשבת קודש



דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: לקראת פסח (ב)

כ"ד אדר תשפ"ג 1467 (שנה כח')

הפטרה: "כה אמר" (יחזקאל מה)

פרשת ויקהל פקודי - שבת הזווד' - שבת מברכין

ראש חודש ניסן יחול אי"ה ביום חמישי מולדו בליל רביעי בשעה 24:1 ו-12 חלקים

"...אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (לה,א)

אומרת הגמרא בשבת (ע): "אלה הדברים" - אלו שלושים ותשע מלאכות האסורות בשבת שנאמרו למשה מסיני. אומר "החתם סופר" במסכת פסחים (ק"ז): מורה הגמרא שחובה להזכיר בכל שבת את יציאת מצרים בקידוש ליל שבת ומבאר התוספות (ד"ה למען) את הטעם לכך ומסביר כיוון שהמצרים העבידו את בני ישראל בפרך, ב"פרך" - ובחילוף האותיות ["אתבש"] יוצא "וגל" שהם בגימטריא 39 כמספר המלאכות האסורות בשבת.

למדנו מכאן שבני ישראל עבדו בפרך 7 ימים וכשיצאו ממצרים נפטרו מהשעבוד ומחילולי השבת שנאלצו לעבור עליהם בעל כורחם ולכן אנו מזכירים ואומרים בקידוש "זכר יציאת מצרים" כדי שנזכור שלאחר שהוציאנו הקב"ה ממצרים הזהרנו להימנע מעשיית 39 מלאכות. (מתוך האור לרב שלמה לוינשטין)

שבת הזווד'

השבת הסמוכה לראש חודש ניסן נקראת שבת החודש, וקוראים בתורה בנוסף לפרשת השבוע את הפרשה של "החודש הזה לכם ראש חודשים" (ש"ע ס' תרפה ס"ד). מוציאים שני ספרי תורה: בראשון-קוראים בפרשת השבוע שבעה עולים [ואומר חצי קדיש], ובשני מפטיר - פרשת "החודש הזה לכם ראש חודשים" [רק לספרדים: אומר חצי קדיש] [ילקו"י פורים, ס' התודעה, ש"ע אור"ח ס' תרפה ס"ב-ג, ס"ז כה"ח ס"ק כה, משנ"ב שם]

הוויכוח שהביא לסנגוריה

מעשה שהיה



ההכנות לקראת חג הפסח אצל הבעש"ט היו נערכות מתוך שמחה

רבה ועצומה. תלמידי הגדולים היו נאספים לערוך עימו את ה"סדר" שהיה שעה

של התעלות רוחנית כבירה. שנה אחת הייתה התנהגותו שונה ומסתורית, בעת שאיבת "מים שלנו" היה שרוי בשמחה, והנה לעת ערב בשעת בדיקת חמץ לבשו פניו קדרות. בלילה, לאחר בדיקת חמץ קרא הבעש"ט לתלמידיו וביקשם לערוך תיקון חצות בכוונה רבה. התלמידים הבינו שדבר מה נסתר מעיב על שמחת ההכנות לחג וכי הבעש"ט מבקש לבטל איזו גזירה רעה. הבוקר אור אך פני הבעש"ט הוסיפו להיות חמורות סבר, כשהוא מבקש מתלמידיו לכוון בעת התפילה את הכוונות המיוחדות לראש השנה. לאחר התפילה אמר דברי תורה שהתמקדו במידת הבטחון בה, וכי גם אם אדם אינו רואה שום מוצא אך כשהוא בוטח ומאמין בה' ישועתו קרובה וכי הביטוי לביטחון הוא השמחה....

ליל הסדר הגיע, בדרך כלל היו נאמרים דברי תורה נפלאים אך באותה שנה לא כן היה, הבעש"ט קרא מההגדה בנימה משתפכת ולא פסק מקריאתו והדבר גרם צער לתלמידיו. לפתע השתק הבעש"ט

כשיש אבני נגף בדרכך, אלו מקפצות שירוממו אותך תמיד... המכשולים אינם מכשילים אלא מחשלים!

ע"פ "אור החיים" אופק ת"א * שיעון קיץ * לא לעיין בתפילה * שקיעה 5:55-5:51 * סוף זמן ק"ש 8:07-8:12

7:05

יציאת שבת

6:22

יציאת שבת

5:31

כניסת שבת

ושקע בשרעפיו וקול צחוק נשמע מפיו כשהוא אומר: "מזל טוב! ברוך הוא וברוך שמו הגדול, הבוחר בתורה ובמשה עבדו ובישראל עמו הפועלים יותר מאשר ישראל הבעל שם טוב". שמחה גדולה הציפה את התלמידים והם חיכו למוצא פיו ואכן הוא סיפר:

"בערב חג הפסח השנה נגזרה קשה על היהודים המתגוררים באחד הכפריים שבסביבה. גויי המקום שרחשו שנאה עזה ליהודים החליטו להתנפל עליהם דווקא בליל החג ולכלות בהם את זעמם. בראותי זאת ניסיתי לעורר רחמים לפני הקב"ה וביקשתי אף את עזרתכם בתפילות ובכוונות אך ללא הועיל, לפיכך נאזרתי במידת הבטחון והשלכתי יחי על אבינו שבשמים. הערב כשישבנו לעריכת ה"סדר" לא ידעה נפשי מנוח, שעת הגזירה הלכה וקרבה ולא ראיתי שום מוצא אך לפתע השתנו הדברים.....

באותו כפר ישב לשולחן ה"סדר" זוג חשוך ילדים, האיש ישב עם רעייתו וקרא את ההגדה וסיפר לה את סיפור הצרות של בני ישראל במצרים, וכשסיפר על גזירת "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" פרצה האישה בבכי מר ואמרה: "אילו היה הקב"ה מזכה אותנו בכן, הייתי נוהגת בו אחרת, לא הייתי מאפשרת לאיש לפגוע בו, לא הייתי נוהגת עמו כפי שהקב"ה נוהג בנו". הבעל הצדיק את הדין ואמר שעליהם להאמין כי צדיק ה' בכל דרכיו אך האישה בשלה: "איפה מידת הרחמים? אפילו אם אנחנו חוטאים, בכל זאת אנו בניו". כך התנהלה ביניהם שיחה נוקבת שהבעל מצדיק את הקב"ה והאישה טוענת שהוא צריך לרחם יותר על עם ישראל. לאחר שתיית הכוס הרביעית הסתתמו טענותיו והוא אמר: "הקב"ה צריך לרחם יותר על עמו".

ומכיוון שתם הוויכוח והם היו תחת השפעת היין, קמו שניהם ויצאו בריקוד, אכן באותו הרגע קיבלו גם בשמים את דברי הסגוריה של האישה הכפרית, וכשיצאו שניהם בריקוד נהייתה שמחה בכל העולמות, גם אני שמחתי ומובן שהגזירה התבטלה.

(אתר חב"ד)

הלכות כשרות מצרכים לפסח

פינת ההלכה



מצרכי מזון סגורים:

א. יש להעדיף לקנות מצרכי מזון לפסח בהכשרים מהודרים [כגון: הבד"צ] (ז. ע.), אבל כשיש סתם מדבקה שכתוב עליה "כשר לפסח", כשלא ברור מי נותן ההכשר [אפשר לזייף בנקל] או שהמוכר מעיד על כשרות המוצר ואין הכשר מסודר אין לסמוך (בית יהודי ח"צ סי' כט).
ב. כשקונה בשר בהמה לפסח יזהר שלא לומר "בשר זה לפסח" [הטעם: שנראה שמקדושו לקורבן פסח] אלא יאמר "בשר זה ליום טוב" (שו"ע סי' תסט ס"א) (וכמובן יקפידו הספרדים כל השנה לקנות בשר בהמה חלק בית יוסף) (ילקו"י או"ח ח"א סי' כט ס"ד). ואם בכל זאת אמר, בדיעבד הבשר לא נאסר (נכרי יוסף ס"ק א' כה"ס ס"ק א', חזו"ע פסח עמ' ריז-ריח) טוב להחמיר שלא לומר כן גם בבשר עוף ודגים (כה"ס סק ה, חזו"ע סס) אבל לגבי שאר מוצרי המזון יכול לומר שזה לפסח (שו"ע סס, כי צא מועד לגר"צ חוטה ס"י).
ג. ספרדים: נוהגים לאכול קטניות בפסח [כגון: חומס, אפונה, שעועית, פול, עדשים] (שו"ע תג ס"א) מ"מ יזהרו מאוד לבדקם מגרגרי החמץ וכן מתולעים! (חזו"ע עמ' פב, תורת המועדים פ"י ס"טו) ובאורז המנהג לבדוק 3 פעמים כשאין ילדים (מפריעים) בקרבנות (סס) [ואף אורז עם הכשר לפסח צריך בדיקה, אך מספיק בדיקה אחת (הרש"ל יחזק יוסף בלויין)] ויש מהספרדים שלא נהגו לאכול קטניות וכל עידה תנהג כמנהגה (סס).

אשכנזים: נוהגים להחמיר שלא לאכול קטניות בפסח (הרמ"א סס, משנ"צ ס"ק ו).

ד. ספרדים: נוהגים להתיר לאכול פירות מיובשים בפסח וצריך להקפיד לקנותם בהכשר לפסח של גוף כשרות מוסמך, [הטעם: יתכן שמשרים/מבריקים/מפזרים עליהם חמץ] (חזו"ע עמ' ק"י).

אשכנזים: נוהגים להחמיר שלא לאכול פירות מיובשים (הרמ"א סי' תסז ס"ח).

ה. דגים קפואים צריכים הכשר לפסח ודוקא כשבא בחלקים אבל דג שלם לא. (תולעת שני-רווח עמ' קסב) וכן בשר או עוף [טרי או קפוא] יש לקנות בהכשר לפסח (מדריך כשרות לבד"ץ עידה חרדית תשע"א עמ' 164).

מוצרי מזון פתוחים:

ו. מוצרים יבשים חיים - לספרדים- כגון: שקדים, גרעינים, שעועית, אורז במשקל יש לקנות לפסח מיהודי ירא שמים שניקה חנותו מחמץ (קילקו"י עמ' תקפג ס"א) אורז טוב לקנות באריזה שיש עליה הכשר לפסח. (עין שו"ת יבי"א ח"ח סי' מד).

ז. מוצרים קלויים, מבושלים או פירות יבשים לספרדים- כגון: בוטנים, גרעינים קלויים יש לקנות לפסח רק ממקום שכשר לפסח בפיקוח גוף כשרות מוסמך, ה"ה לגבי טחינת גרגרי קפה (חזו"ע עמ' ק"י).

ח. כשקונים דלעת או חזרת אצל הירקן יש להיזהר שלא יחתוך בסכין חמץ וכן כששוקל ידאג שהמשקל / הכף יהיו נקיים מחמץ (עיין חז"ע עמ' פא).

ט. מוצרים שאינם ראויים לאכילה - מוצרים שטעמם פגום ואינם ראויים לאכילה וגם אין משתמשים בהם לאכילה, אינם צריכים הכשר לפסח, ולכן:

* מותר להשתמש בפסח בסבון ובשאר חומרי ניקוי, במשחת נעליים, דבק, מי בושם ומוצרי קוסמטיקה אפילו שיש חשש לתערובת חמץ בהם. (תורת מועדים פ"ו ס"ב-כ"ד).

* חומרי ניקוי לשטיפת כלים מותר להשתמש אע"פ שאין עליהם הכשר לפסח, ויש מחמירים מצד חסידות לקנותם בהכשר לפסח דווקא (ילקו"י פסח ח"ב סי' תמו"ו, ק. ילקו"י ח"ב סי' תמו"ה).

* מותר להשתמש בביצים בפסח אע"פ שהחותמת שעליהם (האדומה) בחשש חמץ (מאות אצדך סי' לה, ילקו"י פסח תשע"ז ח"ב עמ' קלז-קלג).

* טבק להרחה - מותר להריח בפסח אפילו שיש בו חשש לתערובת חמץ (תורת מועדים).

י. תרופות: * אם אין החיך נהנה מהם כגון: טבילות וכדורים אף שיש בהם תערובת חמץ מותרים לכל סוגי החולים כשיש אותם בבית מלפני פסח, אבל אם צריך לקנותם בפסח מותר רק לחולה שאין בו סכנה [וכל שכן שיש בו סכנה] לקנות התרופה מבית מרקחת אבל של גוי (חזו"ע עמ' קז).

* אם החיך נהנה מהם [טעם טוב] - כגון: סירופ מתוק, כדורים למציצה שאין עליהם הכשר לפסח אסור למצוץ או לבלוע מהם בפסח [כל שנה מפרסמים את התרופות שכשרות לפסח]. אבל לחולה שיש בו סכנה מותר, וטוב שיתן בתוכם דבר מר שלא יהנה.

* טוב לבקש מהרופא בעת רישום התרופות שירשום לו תרופות כשרות לפסח (פסח כהלכה סי' ו ס"ה, קו"ת יח"ד ח"ב סי' ס, תורת מועדים פס, חזו"ע עמ' קכז).

יא. משחת (וטיפות) שיניים ואודם טוב להחמיר להשתמש רק באלו הכשרים לפסח (ד.ע. וכן אמר לנו הרה"ג יצחק יוסף בעל ילקוט יוסף). אע"פ שמעיקר הדין מותר אפילו שאין כשרות לפסח (אור לציון ח"ג עמ' זד).

יב. מאכל בעלי חיים (תוכים, דגים, כלבים וכו') אם המזון אינו ראוי למאכל אדם וגם אין החמץ בעין, אלא מעורב במזון ונתערב לפני פסח, מותר להשהות מזון זה בפסח ולהאכילו לבע"ח שברשותו [אבל חמץ בעין ממש אסור להשהות ולהאכילו לבע"ח] (אור לציון ח"ג פ"ח ס"ה, ילקו"י פסח ח"א עמ' תתסח במכתב).

הכשרת כלים לפסח

א. כלים שמשתמשים בהם בחמץ אסור להשתמש בהם בפסח מבלי להכשירם (קו"ע סי' תנא), ואפילו שהשתמש בכלי בחמץ פעם אחת צריך להכשירו לפסח (ילקו"י ח"א ח"ג עמ' תע).

ב. כל הכלים והמכשירים שצריכים הכשרה צריך לנקותם היטב קודם ההכשרה עד שלא ישאר בהם ממשות של לכלוך, שומן או חלודה (קו"ע פס). [בן יומו=שהשתמשו בו ב-24 שעות האחרונות]

ג. בכל כלי הולכים אחר רוב תשמישו לעניין הכשרתו לפסח, אע"פ שרוב תשמישו הוא לא בחמץ בכלל (קו"ע ס"ו), והוא שהכלי אינו בן יומו בזמן הכשרתו [שאם הוא בן יומו מחמץ צריך להכשירו כדין תשמישו בחמץ אע"פ שהוא מיעוט השימוש] (משנ"צ ס"ק מו).

ד. ראוי להיזהר להקדים את ההגעלה לפני זמן איסור חמץ, אין להגעיל כלי בשר וכלי חלב יחד אלא כשאחד מהם אינו בן יומו, ואם שניהם בני יומם יגעילים בזה אחר זה (קו"ע סי' תנב ס"א-ג).

בלנדר - הכשר המיכל שטיפה והדחה, ואם השתמש בו בחמים יכשיר את המיכל ושאר החלקים ע"י עירוי מכלי ראשון (כפי תשמישו ששמים בו ירקות חמים מכלי ראשון) [חלקי זכוכית רק ע"י שטיפה והדחה לספרדים]. ולגבי הסכינים בין שהשתמש בהם בצונן בין בחם הם צריכים הגעלה, ואם אי אפשר לפרק את הסכין בנפרד מהפלסטיק ישאל רב (תורת מועדים ע' בלנדר).

טוסטר - לא ניתן להכשירו לפסח (ילקו"י פסח ז עמ' תתקלא).

כוסות צלחות ובקבוקים - * אם השתמש בצונן: הכשרם ע"י שטיפה והדחה במים (קו"ע ס"ה).

* ואם השתמש בחמים: ✋ אם הם מזכוכית לסוגיה (כגון: דורלקס, פירקס, ארקופל ארקורוק וכו') לספרדים הכשרם ע"י שטיפה והדחה במים (קו"ע סי' תנא ס"ז) והאשכנזים בד"כ לא מכשירים כלי זכוכית (הגרמ"א תשס). ✋ אם הם מחרס לסוגיו (כגון: פורצלן) אין מועיל להם הכשר (קו"ע ס"א ו- ס"ב).

✋ אם הם ממתכת, בקליט או פלסטיק הכשרם כתשמישם [אם תשמישו בעירוי מכלי ראשון אז הכשרם ע"י עירוי מכלי ראשון וכו'] (קו"ע ס"ה-ו).

ברותחים בכלי ראשון וטוב להחמיר להגעילם 3 פעמים (חזו"ע עמ' קנז).

כיריים של גז - יש לנקות היטב משומן וחמץ ויש לשים לב לגרד את כל הכפתורים של הלהבות וכן במקומות הברגים, החיבורים והצינורות (מצוי חמץ ישן דבוק) ואח"כ מערים מים מכלי ראשון על כל המשטח העליון [או מכסים בנייר כסף עבה], ואת החצובה וה"מבערים" (להבות) יש להגעיל במים רותחים בכלי ראשון, ואם עירה מים רותחים מכלי ראשון די בכך (חזו"ע עמ' קלז-קלח).

כיריים קרמיות - לספרדים: בין רגיל בין מערכת אינדוקציה- דינה כדין זכוכית שדי להם הדחה יפה

יפה עם חומרי ניקוי שפוגמים במאכל שנדבק (ילקוי פסח ח"א עמ' תתקלג). לאשכנזים: לא ניתן להכשירו ויש חולקים (ע"פ כשרות המזון וההשגחה כינוס הכשרות הארופאי מרחשון תש"ע עמ' לד בשם הרב שמואל וזנר בעל שבת הלוי ס' יאכלו ענווים וישבעו ח"א לגר"מ כהן עמ' 385, מורי"ח ח"א תנו-תני ירחון תורני עמ' שיה, ילקוי ס' ואי אפשר להניח עליו נייר כסף שנוגד את הוראות יצרן וגורמות להשחתת המשטח או סדיקתו) (אמונת עמך תשע"ג עמ' 160).

כיריים חשמליות - לנקות היטב ולהפעיל למשך שעה במידת חום הגבוהה ביותר (ילקוי עמ' תתקלג).
מדיח כלים - הפועל ע"י שטיפה ברותחין עם חומרי ניקוי, הכשרו ע"י שינוק בשטיפה והדחה היטב וטוב ונכון שאח"כ יפעילו את המכונה (ללא כלים) בשטיפה ברותחין עם חומרי ניקוי שפוגמים (ילקוי פסח ח"ב עמ' שער).

מחבתות - לספרדים - הגעלה במים רותחים בכלי ראשון (ש"ע ס"א) ולאשכנזים - לכתחילה ליבון קל (הגר"א ס'ס). ואם דבוק שומן וא"א להסירו אזי הכשרו בליבון קל. מחבת טפלון (טיגון ללא שמן) אי אפשר להכשירו ואם רגיל להשתמש בו עם שמן הכשרו כמחבת רגיל.

מטחנת בשר - אם משתמש בה תמיד בקר אפילו שטחן לחם עם הבשר מספיק הדחה וניקוי היטב, ואם השתמש בחמץ חם או חמץ קר עם חריף אזי צריכה הגעלה אחרי ניקוי, והחלק המנוקב אם אי אפשר לנקותו היטב ילבנו ליבון קל מעל לגז (חזו"ע לגר"ע יוסף פסח עמ' קס, קלו שו"ת יבי"א ח"ה ח"ד סי' כ).
מיחם של מים חמים [ששמים על האש או על הפלטה] אם משתמשים בו רק למים חמים אין צורך להכשירו, ואם לפעמים מניחים על המכסה בורקס או לחם לחמם וכי"ב - צריך להכשיר את המכסה בלבד בהגעלה בכלי ראשון (ילקוי פסח ח"א עמ' תתקלו וללא כמו שכתב ילקוי אור"ה ח"ג סי' פט ס"עט).

מיקסר - גופו מבחוץ צריך ניקוי במים חמים עם חומרי ניקוי אחר פירוק החלקים שהצטבר בהם לכלוך, [וכן יש לנקות את חלק המנוע שנחשף בפתיחה ויש לפרק את הפלסטיק במקום שמתחבר מערבב לישת הבצק ולנקות מתחתיו היטב]. ושאר חלקי המיקסר שמניחים בהם מאכל הכשרם כתשמישים. אם משמש ללישת בצק נכון שלא להכשירו לפסח (ילקוי עמ' תכא).

מיקרוגל - ☒ עם גופי חימום [השחמה] - דינו כתנור - ראה תנור אפיה, אלא שיפעילו אותו למשך שעה ☒ רגיל [רק קרינה] - שמשמש לחימום מאכלים ינקוהו היטב ויניחו בתוכו כוס עם מים המכילה חומר ניקוי ויפעיל המיקרו גל עד שהמים ירתחו במשך מס' דקות כדי שהדפנות יספגו את האדים. [צלחת זכוכית השטוחה שבתוכה די לה בשטיפה היטב]. וראוי להחמיר להשתמש בו בפסח באמצעות קופסת קרטון או פלסטיק סגורים היטב (ק. ילקוי סי' תנא ס"ו). ואם משמש לבישול ראוי להחמיר שלא להשתמש בו בפסח כלל (ס'ס).

מקרר - להפשיר ולנקות ובפרט בידיות, בחריצי המדפים ובקיפולי הגומי וגופי הקירור.
סירי בישול יש לפרק את הידיות ולנקות מתחתם ולאחר מכן להגעיל את הסיר, המכסה והידיות במים רותחים בכלי ראשון (ש"ע ס"ב, יד) [וכנ"ל בסיר לחץ אך צריך בנוסף לפרק את הגומי שבמכסה והגעילו (ילקוי עמ' שפג)].

סכין מטבח - הכשרו בהגעלה (ש"ע ס"ג).
פלטה חשמלית של שבת - הכשרה ע"י עירוי מים חמים מכלי ראשון [או לכסות בנייר כסף בלא עירוי] אע"פ שמשתמשים בו לפעמים לחימום לחם על הפלטה. אבל אם כל שבת או ברוב השבתות משתמשים בה גם לחימום לחם צריכה ליבון ומאחר ואי אפשר ללבנה יש לנקותה היטב ולכסותה בנייר כסף עבה ויקפידו להשתמש בפלטה רק כשהיא מכוסה בנייר כסף (עיין חזו"ע פסח עמ' קלח ופסח כהלכה סי' ח סכ"ב, עיין אור לאזין ח"ג פ"י ס"ד).

שולחן - אם מכוסה תמיד במפה די שינגב היטב ויכסנו במפה לפסח (תורת מועדים ס'ס), ואם אוכל עליו ממש נוהגים להכשירו ע"י שמערים מים רותחים מכלי ראשון (ש"ע ס"כ), ואם חושש שיתקלקל ינקוהו היטב וישתמש ע"י שיפרוס מפה חדשה (תורת מועדים ס'ס).

שינים תותבות - הכשרם בשטיפה והדחה במים צוננים וניקוי היטב, וטוב שיערה עליהם מים חמים מכלי ראשון (חזו"ע עמ' קמה קנא).

שיש וכיור - שיש - ינקה היטב עם חומרי ניקוי [אפילו שיש חורים מה ששם נפגם] ואח"כ יערה על השיש מים רותחים מכלי ראשון. ואם חושש שהשיש יתקלקל אם יערה רותחים אז רק יצפנו באלומיניום עבה בלא עירוי. כיור - מערה עליו מים רותחים מכלי ראשון [נכון לערות 3 פעמים (ס'ס)] את המסננת והברזים ינקה היטב ובפרט בידיות.

תבנית אפיה של לחם - אי אפשר להכשיר וצריך לקנות חדשות דווקא (משנ"צ ס"ק ס"ה לזכך ליבון וא"א לעשות כן). והמקל להכשירו בהגעלה יש לו על מה לסמוך (חזו"ע פסח עמ' קלד, ילקוי פסח ח"ב עמ' שנה).

תנור אפיה - ינקה היטב [את כל חריציו אף בחלק העליון הפנימי] בחומר חריף ואח"כ ישהנו 24 שעות בלא שימוש וידליק את התנור בחום הגבוה ביותר למשך שעה (חזו"ע ס'ס עמ' קלז, ילקוי עמ' שנה הערה ד).

להעיר ולעורר : @ עם המעבר לשעון קיץ לא לשכוח לעדכן את "שעוני שבת" של התאורה והמזגנים .